

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1185/2003 w sprawie obcinania płetw rekinom na pokładach statków

COM(2011) 798 wersja ostateczna – 2011/0364 (COD)

(2012/C 181/34)

Sprawozdawca: **José María ESPUNY MOYANO**

Parlament Europejski, w dniu 30 listopada 2011 r., oraz Rada, w dniu 13 grudnia 2011 r., postanowiły, zgodnie z art. 43 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1185/2003 w sprawie obcinania płetw rekinom na pokładach statków

COM(2011) 798 final – 2011/0364 (COD).

Sekcja Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię 14 marca 2012 r.

Na 479. sesji plenarnej w dniach 28–29 marca 2012 r. (posiedzenie z 28 marca) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny stosunkiem głosów 103 do 30 – 22 osoby wstrzymały się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski

1.1 Komitet zdecydowanie odrzuca stosowanie przez jakąkolwiek flotę na świecie praktyki obcinania płetw rekinom i wyrzucania reszty ciała rekina do morza (ang. *finning*).

1.2 EKES zgadza się z Komisją, że zniesienie tymczasowych zezwoleń i zastosowanie polityki „przylegających płetw” zagwarantowałyby wyeliminowanie obcinania płetw rekinom w UE. Niemniej Komitet jest zaniepokojony konsekwencjami gospodarczymi i społecznymi tych środków, gdyż jego zdaniem należy poszukiwać alternatywnych metod, które zapewniłyby przestrzeganie zakazu obcinania płetw rekinom bez poważnych skutków dla rentowności przedsiębiorstw i bezpieczeństwa załogi, chociaż metody te nie wyeliminują udokumentowanych przez Komisję problemów związanych z monitorowaniem i egzekwowaniem przepisów.

1.3 EKES proponuje następujące środki alternatywne:

1.3.1 Obowiązek wyładowywania tusz i płetw rekinów w tym samym porcie.

1.3.2 Zniesienie specjalnych zezwoleń połowowych dla statków do połowu świeżej ryby.

1.3.3 Dopuszczenie specjalnych zezwoleń połowowych dla statków zamrażalni, pod warunkiem że będą one korzystać z mechanizmu identyfikowalności zapewniającego korelację między wyładowanymi tuszami i płetwami.

1.3.4 Wprowadzenie we wszystkich regionalnych organizacjach ds. rybołówstwa programu dotyczącego statystycznej dokumentacji połowów dla celów handlu płetwami rekinów.

1.4 EKES zaleca przyjęcie we wszystkich regionalnych organizacjach ds. rybołówstwa planów zarządzania połowami rekinów, w których ustanowiono by m.in. środki ograniczające

działalność połowową, okresy lub obszary zamknięte dla połowów oraz zakaz przeladunków dalekomorskich.

1.5 Komitet zwraca się do Komisji Europejskiej, by dołożyła wszelkich starań w celu wprowadzenia zarówno zakazu obcinania płetw rekinom w tych flotach państw trzecich, gdzie ta godna pożałowania praktyka nadal jest stosowana, jak i egzekwowania wymogu udostępniania wiarygodnych danych na temat połowu tego gatunku przez floty państw trzecich w ramach regionalnych organizacji ds. rybołówstwa.

1.6 EKES zwraca się do Komisji Europejskiej, by udzieliła pisemnej gwarancji, że obróbka mająca na celu całkowite usunięcie płetw, która byłaby konieczna w państwach trzecich wyładunku, byłaby uznawana za „proste cięcie” i, tym samym, nie zmieniałaby wspólnotowego pochodzenia produktu.

2. Wprowadzenie

2.1 Rozporządzeniem Rady (WE) nr 1185/2003 w sprawie obcinania płetw rekinom na pokładach statków⁽¹⁾ wprowadzono ogólny zakaz praktyki obcinania płetw rekinom, polegającej na odcinaniu płetw rekinom i wyrzucaniu reszty ciała rekina do morza (ang. *finning*).

2.2 Dopuszczono wydawanie przez państwa członkowskie specjalnych zezwoleń połowowych umożliwiających przetwarzanie na statku, w trakcie którego płetwy można odcinać od ciał rekinów, jednakże bez wyrzucania reszty ciała rekina do morza. Aby zapewnić związek między masą płetw i ciał rekinów, ustalono stosunek masy płetw do wagi w relacji pełnej (współczynnik).

2.3 Zdaniem Komisji wydawanie specjalnych zezwoleń nie gwarantuje kontroli praktyki obcinania płetw rekinom i wyrzucania reszty ciała rekina do morza, dlatego też proponuje ich zniesienie. Z drugiej strony optuje za możliwością częściowego podcięcia płetw i złożenia ich płasko na tuszy.

⁽¹⁾ Dz.U. L 167 z 4.7.2003, s. 2.

3. Uwagi ogólne

3.1 Komitet zdecydowanie odrzuca stosowanie przez jakąkolwiek flotę na świecie praktyki obcinania płetw rekinom i wyrzucania reszty ciała rekina do morza.

3.2 EKES stwierdza, że wielu naukowców, a także wiele państw członkowskich i organizacji pozarządowych oraz sektor rybacki⁽²⁾ uważa, iż w UE nie ma dowodów na obcinanie płetw rekinom, natomiast z pewnością zdarza się ono w innych krajach poza UE.

3.3 Zdaniem Komitetu ważne jest poznanie działalności statków prowadzących połowy rekinów pelagicznych przy pomocy sznurów haczykowych powierzchniowych, korzystających dotychczas ze specjalnych zezwoleń połowowych, aby zrozumieć, dlaczego konieczne jest utrzymanie tych zezwoleń.

3.3.1 Flota wspólnotowa prowadząca połowy rekinów przy pomocy sznurów haczykowych powierzchniowych składa się z ok. 200 statków⁽³⁾. Każdy z nich potrzebuje od 12 do 15 członków załogi.

3.3.2 Statki te zajmują się głównie połowami mieczników i prowadzą również połowy gatunków rekinów pelagicznych: żarłacza błękitnego (*Prionace glauca*), który składa się na około 87 % całkowitych połowów rekinów pelagicznych, i ostronosa (*Isurus oxyrinchus*) – składającego się na ok. 10 %. Oba gatunki występują w dużej liczbie w epipelagicznym systemie oceanicznym i na dużych przestrzeniach Oceanu Atlantyckiego, Indyjskiego i Spokojnego. Zgodnie z najnowszymi szacunkami ICCAT z biologicznego punktu widzenia i z punktu widzenia stopnia eksploatacji sytuacja stad *Prionace glauca* i *Isurus oxyrinchus* jest dobra. Ich biomasa oszacowano powyżej lub około maksymalnego podtrzymywalnego połowu.

3.3.3 Prezentacja podczas pierwszej sprzedaży przez statki UE, które wykorzystują pełną masę płetw, różni się od prezentacji innych flot z krajów zachodnich spoza Europy, które korzystają z tej masy jedynie częściowo lub ją w całości wyrzucają.

3.3.4 Należy rozdzielić działalność statków do połowu świeżej ryby od statków zamrażalni.

3.3.4.1 Statki do połowu świeżej ryby lub statki mieszane (statki zamrażalnie posiadające pewną liczbę ryb świeżych) prowadzą działalność na Atlantyku, a wyładunek niepodciętych płetw zazwyczaj odbywa się w porcie Vigo lub w innych portach wspólnotowych. Czas trwania połowu wynosi zazwyczaj nieco ponad miesiąc.

3.3.4.2 Statki zamrażalnie prowadzą działalność na Atlantyku, Oceanie Indyjskim i Spokojnym, a ich połowy trwają co

najmniej 3 miesiące. Złapanym rekinom obcina się głowę, usuwa wnętrzności i obcina wszystkie płetwy. Wszystkie części obmywa się dużą ilością wody i wkłada do tunelu zamrażalniczego. Wątrobę umieszcza się w torbie, a potem w plastikowym pudełku. Po zakończeniu procesu mrożenia tusze są balsamowane, najpierw w plastikowych rafiach, a następnie w bawełnianych workach, by chronić produkt i zapewnić jego wysoką jakość.

Płetwy i wątrobę umieszcza się w pudełkach. Przed przystąpieniem do składowania w ładowni wszystkie części są oznaczane. Wskazuje się rodzaj produktu, prezentację i obszar połowu. Wyładunek zazwyczaj odbywa się w porcie Vigo lub w innych portach wspólnotowych i w portach obcych państw:

- Północny Atlantyk: Republika Zielonego Przylądka (Praia), Azory (Horta) i Wyspy Kanaryjskie (Las Palmas);
- Południowy Atlantyk: Urugwaj (Montevideo), Namibia (Walvis Bay), Republika Południowej Afryki (Kapsztad);
- Ocean Indyjski: Republika Południowej Afryki (Durban), Wyspa Mauritius (Port Louis), Indonezja (Dżakarta);
- Ocean Spokojny: Peru (Callao, Chimbote, Puerto Pisco), Panama (Vacamonte), Nowa Zelandia (Napier), Polinezja Francuska (Papeete – Tahiti).

3.3.5 Zazwyczaj tusze i płetwy są wyładowywane w tych samych portach, zaś ich dystrybucja przebiega różnymi kanałami. Po wyładowaniu, tusze kierowane są do Vigo lub Ameryki Południowej (przede wszystkim Brazylii, Peru i Kolumbii). Te, które kierowane są do Vigo, zazwyczaj sprzedawane są do Włoch, Grecji, Rumunii, na Ukrainę, do Polski, Rosji, Portugalii, Andaluzji i Ameryki Południowej. Płetwy zaś zazwyczaj wysyłane są do Vigo, a potem do Japonii, Hongkongu, Chin, Kalifornii itp., lub bezpośrednio do tych miejsc z punktu wyładunku.

3.3.6 Jeśli chodzi o ceny, w rzeczywistości tusze rekinów w pierwszej sprzedaży osiągają średnią cenę 0,50–2 euro za kilogram, a płetwy żarłacza błękitnego i ostronosa 10–15 euro/kg.

3.3.7 Obecnie wpływy uzyskiwane przez armatorów ze sprzedaży tusz sięgają około 55 % łącznych wpływów, a w wypadku płetw – 45 %.

3.3.8 Z punktu widzenia wartości odżywczej, rekin, który nie ma budowy kostnoszkieletowej, dostarcza 130 kcal na każde 100 gram. Mięso rekina jest półtłuste (4,5 g na 100 g) i bardzo bogate w białko wysokiej jakości (21 g na 100 g), które dostarcza wszystkich niezbędnych aminokwasów. Mięso zawiera w większości tłuszcze nienasycone, w związku z czym jego spożycie jest wskazane w diecie zapobiegającej chorobom układu krążenia lub w ich leczeniu, pod warunkiem przyrządzenia go na odpowiednich tłuszczach, takich jak oliwa z oliwek lub z nasion. W rezultacie jego mięso jest lekkostrawne, i choć zawiera mniejsze ilości witaminy z grupy B niż inne ryby, to jest bogate w witaminy rozpuszczalne w tłuszczach (A i E). Z minerałów przeważa fosfor, potas, magnez i żelazo.

⁽²⁾ Sprawozdanie Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego dotyczące stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1185/2003 w sprawie obcinania płetw rekinom na pokładach statków (z 23 grudnia 2005 r., COM(2005) 700); sprawozdanie z inicjatywy własnej Komisji Rybołówstwa Parlamentu Europejskiego INI/2054/2006; stanowisko Regionalnego Komitetu Doradczego ds. Floty Dalekomorskiej (LRDAC) w sprawie planu działania UE na rzecz ochrony rekinów; oraz protokół LDRAC ze wspólnego posiedzenia dotyczącego wysłuchania publicznego na temat zmiany rozporządzenia w sprawie obcinania płetw rekinom, 18 lutego 2011 r.

⁽³⁾ Z wyjątkiem statków na Morzu Śródziemnym, które nie wymagają specjalnych zezwoleń.

3.3.9 Obecnie, zgodnie z zaleceniami FAO, wykorzystuje się wszystkie części rekina. Oprócz tuszy i płetw, wykorzystuje się również wątrobę w przemyśle farmakologicznym i kosmetycznym (w celu pozyskania witaminy A) oraz skwalen i skórę do produkcji artykułów skórzanych.

3.4 Komitet jest zdania, że należy poznać przyczyny, dla których flocie europejskiej potrzebne są specjalne zezwolenia połowowe:

3.4.1 Względy bezpieczeństwa. Przylegające płetwy u zamrożonej ryby są jak wyostrome noże, przez co ich obróbka na statkach, które są w ciągłym ruchu, stanowi zagrożenie dla załogi podczas procesu obróbki i wyładunku.

3.4.2 Względy jakości. Składowanie płetw przylegających naturalnie do tułowia powoduje pogorszenie jakości złowionych ryb (zarówno płetw, jak i tusz), gdyż powodują one otarcia i nacięcia. Świeżo złowiona i zamrożona ryba ma wysoką jakość z odżywczego i higieniczno-sanitarnego punktu widzenia. Obcięcie płetw przed zamrożeniem tuszy sprawia, że w żadnym momencie nie dochodzi do przerwania łańcucha chłodzenia.

3.4.3 Względy związane z wykorzystaniem przestrzeni. Składowanie tusz i płetw oddzielnie (lub w przestrzeni, która powstaje po ściśnięciu tusz) pozwala jak najlepiej wykorzystać wolne miejsca w ładowni, zwiększając tym samym rentowność statków.

3.4.4 Różne kanały dystrybucji płetw i tusz. Powyższe rozwiązanie oznaczałoby, że po przybyciu do punktu wyładunku w kraju trzecim trzeba by było obcinać płetwy na lądzie, co miałyby następujące konsekwencje:

3.4.4.1 Przetwarzanie płetw w porcie zagranicznym może się wiązać ze zmianą kraju pochodzenia produktu, jeżeli czynności tej nie uznaje się za „proste cięcie”⁽⁴⁾, w związku z czym traci ono status produktu wspólnotowego i wchodzi do kategorii produktów eksportowanych do UE, co niesie ze sobą zmianę wymogów oraz warunków sanitarnych i celnych.

3.4.4.2 Pojawiłyby się też nowe czynniki ryzyka podczas wyładowywania połowów. Proceder ten stałby się bardziej skomplikowany i zajmowałby więcej czasu.

3.4.4.3 Jednocześnie dłuższy czas wyładunku wiązałby się ze spadkiem jakości produktów, gdyż powodowałby przerwanie łańcucha chłodzenia. Stanowi to zagrożenie dla zdrowia, gdyż może powodować pojawienie się histamin i zwiększenie ilości całkowitych lotnych zasad azotowych powodujących psucie się produktu.

3.4.4.4 Ponadto główne porty wyładunku ryb mrożonych znajdujących się zazwyczaj w krajach trzecich, w których brakuje

odpowiedniej infrastruktury. Większość z nich usytuowana jest w strefie tropikalnej, co powoduje szybszą utratę zimna i nasila skutki wymienione w poprzednim punkcie.

3.5 Praktyka obcinania płetw rekinom stosowana jest przez statki nieeuropejskie, które pomimo braku systemów zamrażania, prowadzą długie połowy dalekomorskie, w związku z czym konserwują one płetwy wyłącznie poprzez suszenie (dehydratację) i wyrzucają ciała rekinów, które w przeciwnym razie uległyby zepsuciu. W wypadku europejskich statków zamrażalni, których dotyczy wnioski Komisji, praktyka obcinania płetw rekinom wiązałaby się z koniecznością wyrzucania za burtę wartościowego źródła dochodów ze sprzedaży tusz, co z ekonomicznego punktu widzenia jest pozbawione sensu.

3.6 EKES zgadza się z Komisją, że zniesienie tymczasowych zezwoleń i zastosowanie polityki „przylegających płetw” zagwarantowałoby wyeliminowanie obcinania płetw rekinom w UE. Niemniej, wziąwszy pod uwagę wcześniej wspomniane kwestie oraz ewentualne negatywne konsekwencje dla rybaków, wynikające z wprowadzenia tych środków, uważa, że należy poszukiwać alternatywnych metod zapewniających przestrzeganie zakazu obcinania płetw rekinom bez poważnych skutków dla rentowności przedsiębiorstw i bezpieczeństwa załogi, chociaż metody te nie wyeliminują udokumentowanych przez Komisję problemów związanych z monitorowaniem i egzekwowaniem przepisów.

3.7 EKES proponuje następujące środki alternatywne:

3.7.1 Obowiązek wyładowywania tusz i płetw rekinów w tym samym porcie.

3.7.2 Zniesienie specjalnych zezwoleń połowowych dla statków do połowu świeżej ryby.

3.7.3 Dopuszczenie specjalnych zezwoleń połowowych dla statków zamrażalni, pod warunkiem że będą one korzystać z mechanizmu identyfikowalności zapewniającego korelację między wyładowanymi tuszami i płetwami.

3.7.4 Wprowadzenie we wszystkich regionalnych organizacjach ds. rybołówstwa programu dotyczącego statystycznej dokumentacji połowów dla celów handlu płetwami rekinów, podobnie jak w wypadku tuńczyka błękitnopłetwego w Międzynarodowej Komisji ds. Ochrony Tuńczyka Atlantyckiego (ICCAT).

3.8 Jednocześnie EKES zaleca przyjęcie we wszystkich regionalnych organizacjach ds. rybołówstwa planów zarządzania połowami rekinów, w których ustanowiono by m.in. środki ograniczenia działalności połowowej, okresy lub obszary zamknięte dla połowów oraz zakaz przeładunków dalekomorskich.

3.9 Komitet uważa, że Komisja Europejska powinna dołożyć wszelkich starań w celu wprowadzenia zarówno zakazu obcinania płetw rekinom w tych flotach państw trzecich, gdzie ta godna pożałowania praktyka jest nadal stosowana, jak i egzekwowania wymogu udostępniania wiarygodnych danych na temat połowu tego gatunku przez floty państw trzecich w ramach regionalnych organizacji ds. rybołówstwa.

⁽⁴⁾ Rozporządzenie Komisji (UE) nr 1063/2010 z dnia 18 listopada 2010 r. zmieniające rozporządzenie (EWG) nr 2454/93 ustanawiające przepisy w celu wykonania rozporządzenia Rady (EWG) nr 2913/92 ustanawiającego Wspólnotowy Kodeks Celny: Dz.U. L 307 z 23.11.2010, art. 78 ust. 1 lit. i).

4. Uwagi szczegółowe

4.1 Komitet ocenia pozytywnie inicjatywy podjęte przez niektóre państwa członkowskie w celu ochrony bardziej wrażliwych populacji rekinów, a zwłaszcza wprowadzony przez Hiszpanię zakaz połowu kosoگونów (rodzina Alopiidae) i rekinów młotów (rodzina Sphyrnidae) ⁽⁵⁾. W związku z tym wnosi, by we wszystkich regionalnych organizacjach ds. rybołówstwa przyjęto odpowiednie środki ochrony i kontroli tych gatunków rekinów, które są bardziej wrażliwe.

4.2 Jeżeli chodzi o obecny model oparty na współczynnikach, Komitet uważa, że jest on odpowiedni i skuteczny. Niemniej z różnych badań naukowych na ten temat, przeprowadzonych przez europejskie instytuty badawcze, wynika, że współczynnik 5 % nie jest stosowny (gdyż jest niski) ani z punktu widzenia praktyk połowowych statków europejskich, które opierają się na wykorzystaniu całej maksymalnej masy płetw, ani z punktu widzenia głównych gatunków rekinów połowowych (żarłacza błękitnego i ostronosą) czy, tym samym, łącznie wszystkich gatunków. EKES uważa, że konieczne jest ponowne określenie maksymalnych dopuszczalnych współczynników na podstawie realistycznych kryteriów oraz wystarczających danych technicznych i naukowych i w świetle przeprowadzonych już badań. Nowe wskaźniki powinny odnosić się wyraźnie do wagi w relacji pełnej rekinów w celu uniknięcia obecnych problemów związanych z interpretacją.

Bruksela, 28 marca 2012 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Staffan NILSSON

⁽⁵⁾ Zarządzenie ARM/2689/2009 z 28 września wprowadzające zakaz połowu kosoگونów (rodzina Alopiidae) i rekinów młotów lub głowomłotów pospolitych (rodzina Sphyrnidae). Hiszpański Dziennik Ustaw nr 240 z poniedziałku 5.10.2009, s. 84–98.